

บทที่ 1

แนวคิดและทฤษฎีการค้า
การเงิน ระหว่างประเทศ
และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การค้า ระหว่างประเทศ

หมายถึง เป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการซึ่งเกิดขึ้นในอาณาเขต
ระหว่างประเทศ

สาเหตุที่ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ

- ประเทศมีทรัพยากรแตกต่างกัน
- แรงงานมีความชำนาญแตกต่างกัน
- ประเทศผลิตสินค้าแต่ละชนิด โดยเสียต้นทุนแตกต่างกัน
- ประเทศมีรสนิยมในการบริโภคแตกต่างกัน

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

1. ทฤษฎีการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (Theory of Absolute Advantage)
2. ทฤษฎีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Theory of Comparative Advantage)**
3. มีทฤษฎียุคใหม่อีกมากมายที่ได้รับการพัฒนาจากสองทฤษฎีแรก

แนวคิดของสองทฤษฎีแรก:

สองทฤษฎีแรกมีแนวคิดคล้ายกันคือ เป็นแนวคิดที่สนับสนุนการค้าเสรี โดยใช้หลักการว่าแต่ละประเทศไม่ควรผลิตสินค้าทุกชนิดที่ตนต้องการบริโภค แต่ควรมุ่งผลิตแต่สินค้าที่ตนได้เปรียบ (ผลิตได้ด้วยต้นทุนต่ำ) และนำเข้าสินค้าที่ตนเสียเปรียบ (ผลิตได้ด้วยต้นทุนสูง) ซึ่งจะทำให้เกิดการแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) และผลที่ตามมาคือความชำนาญ (Specialization) ซึ่งจะทำให้ผลผลิตของโลกสูงขึ้น ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น **อย่างไรก็ตาม ทั้งสองทฤษฎีได้นิยามความหมายของการได้เปรียบแตกต่างกัน (นิยามของต้นทุนการผลิตแตกต่างกัน) ซึ่งจะให้ผลที่ได้แตกต่างกันตามไปด้วย**

สมมติฐานที่สำคัญของสองทฤษฎีแรก

1. มีเพียงสองประเทศในโลก และทั้งสองประเทศใช้นโยบายการค้าเสรี
2. แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตชนิดเดียว และมีลักษณะและคุณภาพเหมือนกันทั้งหมด
3. ผลิตสินค้าเพียงสองชนิด
4. ไม่มีค่าขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

1. ทฤษฎีการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (Theory of Absolute Advantage)

Adam Smith:

ประเทศควรส่งออกสินค้าที่ตนได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (ใช้ต้นทุนการผลิตน้อยกว่า) และนำเข้าสินค้าที่ตนเสียเปรียบโดยสมบูรณ์ ดังนั้นประเทศจะได้ประโยชน์จากการค้าถ้าตนมีสินค้าที่ได้เปรียบโดยสมบูรณ์มากกว่าประเทศคู่ค้า นอกจากนี้ การค้าระหว่างประเทศจะไม่เกิดขึ้นถ้าประเทศไม่มีสินค้าที่ตนได้เปรียบโดยสมบูรณ์เลย

ทฤษฎีการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ (Theory of Absolute Advantage)

สินค้า	ผลผลิตของแรงงานต่อวัน	
	ไทย	ลาว
ข้าว	10	2
มันสำปะหลัง	5	15

จากตารางจะเห็นว่าประเทศไทยได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ในการผลิตข้าว และประเทศลาว ได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ในการผลิตมันสำปะหลัง ดังนั้นประเทศไทยควรผลิตข้าว และลาวควรผลิตมันสำปะหลัง

2. ทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

(Theory of Comparative Advantage)

David Ricardo :

ประเทศควรส่งออกสินค้าที่ตนได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (ใช้ต้นทุนการผลิตโดยเปรียบเทียบน้อยกว่า) และนำเข้าสินค้าที่ตนเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบ ดังนั้น แม้ว่าประเทศหนึ่งๆอาจมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าประเทศคู่ค้าทุกชนิด (สินค้าทุกชนิดเสียเปรียบโดยสมบูรณ์) แต่ประเทศนั้นยังสามารถได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศ โดยผลิตและส่งออกสินค้าที่ตนได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ เพราะเป็นไปได้ว่าจะมีประเทศใดที่มีสินค้าที่เสียเปรียบโดยเปรียบเทียบทุกชนิด

ทฤษฎีการ ได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบ

(Theory of Comparative Advantage)

สินค้า	ผลผลิตของแรงงานต่อวัน	
	ไทย	ลาว
ข้าว	10	2
มันสำปะหลัง	15	5

จากตารางจะเห็นว่าประเทศไทยได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ในการผลิตข้าว และมันสำปะหลังและประเทศลาว เสียเปรียบอย่างสมบูรณ์ แต่การผลิตมันเสียเปรียบน้อยกว่า

ดังนั้นประเทศไทยควรผลิตข้าว และลาวควรผลิตมันสำปะหลัง

หลักคิด

สินค้า	ผลผลิตของแรงงานต่อวัน	
	ไทย	ลาว
ข้าว	10	2
มันสำปะหลัง	15	5

แบบฝึกหัด

สินค้า	ต้นทุนในการผลิต	
	สหรัฐฯ	ไทย
ข้าวหอม (1ตัน)	10	20
ข้าวสาลี (1ตัน)	8	20

1. ถ้าใช้ทฤษฎีการได้เปรียบอย่างสมบูรณ์ ประเทศใด ควรผลิตสินค้าใด
2. ถ้าใช้ทฤษฎีการได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบ แต่ละ ประเทศควรผลิตสินค้าใด

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ (Modern Theory)

3. ทฤษฎีทฤษฎีต้นทุนค่าเสียโอกาส

(Theory of Opportunity Cost) ทฤษฎีต้นทุนค่าเสียโอกาส กล่าวว่าต้นทุนของสินค้าหนึ่งเท่ากับจำนวนของสินค้าชนิดที่สองที่ต้องเสียสละไปเพื่อให้ได้รับปัจจัยการผลิตหรือทรัพยากรที่เพียงพอที่จะผลิตสินค้าชนิดแรกเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งหน่วย ทั้งนี้แรงงานไม่ใช่ปัจจัยการผลิตเพียงอย่างเดียวที่นำมาใช้ในการผลิต

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ (Modern Theory)

4. ทฤษฎี Heckscher-Ohlin (H-O) เน้นในเรื่องความแตกต่างกันของปัจจัยการผลิตเริ่มต้น (Factor Endowments) ที่แต่ละประเทศมีอยู่ และราคาปัจจัยการผลิต (Factor Prices) ระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดของการค้า

ประโยชน์ / ปัญหาของการค้าระหว่างประเทศ

ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ

- ประเทศสามารถใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเต็มที่
- ส่งเสริมการออมและการลงทุนภายในประเทศมากขึ้น
- มีการแข่งขันของผู้ประกอบการมากขึ้น
- ประชาชนมีสินค้าบริโภคหลากหลายขึ้น
- ช่วยบรรเทาปัญหาด้านการคลังของรัฐบาล

ปัญหาที่เกิดจากการค้าระหว่างประเทศ

- ปัญหาการขาดดุลการค้า
- ปัญหาด้านอัตราการค้า
- ปัญหาการเลียนแบบการบริโภค

นโยบายการค้าระหว่างประเทศ:

แบ่งออกเป็น 2 ชนิด

1. นโยบายการค้าเสรี (Free Trade)
2. นโยบายการค้าคุ้มครอง (Protection)

1. นโยบายการค้าเสรี (Free Trade)

- ไม่พยายามผลิตสินค้าทุกชนิดที่ต้องการเอง (ผลิตสินค้าที่ตนเองมีความชำนาญและต้นทุนต่ำเท่านั้น)
- ไม่มีการตั้งกำแพงภาษี
- อัตราภาษีที่จัดเก็บเป็นอัตราเดียวกัน
- ไม่มีข้อกำหนดทางการค้าอื่นๆ

2. นโยบายการค้าคุ้มกัน (Protection)

- ผลิตสินค้าหลายชนิด เพื่อพึ่งตนเอง
- ให้การคุ้มกันตลาดสินค้าภายในประเทศ โดยการตั้งกำแพงภาษี
- มีการเก็บภาษีหลายอัตราเพื่อกีดกันทางการค้า
- มีการกำหนดข้อจำกัดทางการค้าต่างๆ

วัตถุประสงค์ของนโยบายการค้าคุ้มกัน

- ส่งเสริมการผลิต การลงทุน และการจ้างงานในประเทศ
- ป้องกันการทุ่มตลาดของผู้ผลิตต่างประเทศ

ผลเสียของการดำเนินนโยบายการค้าคุ้มกัน

- สินค้าเข้ามีราคาแพง
- ผู้ผลิตในประเทศอาจผูกขาดการผลิต

ตัวอย่างของการดำเนินนโยบายการค้าคุ้มกัน

1. อากรขาเข้า (Import Tariffs)
2. โควต่าการนำเข้า (Import Quota)
3. อากรขาออกและโควต่าการส่งออก (Export Tariffs and Export Quotas)

การเงินระหว่างประเทศ

การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต้องใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน โดยใช้เงินตราสกุลหลักๆ ที่ต่างประเทศยอมรับ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศประกอบด้วยการค้า+การบริการ , การชำระหนี้ , การกู้ยืมเงิน , การลงทุน , การบริจาค ฯลฯ

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ:

ราคาของเงินสกุลหนึ่งที่คิดเทียบค่าอยู่ในหน่วยของเงินอีกสกุลหนึ่ง

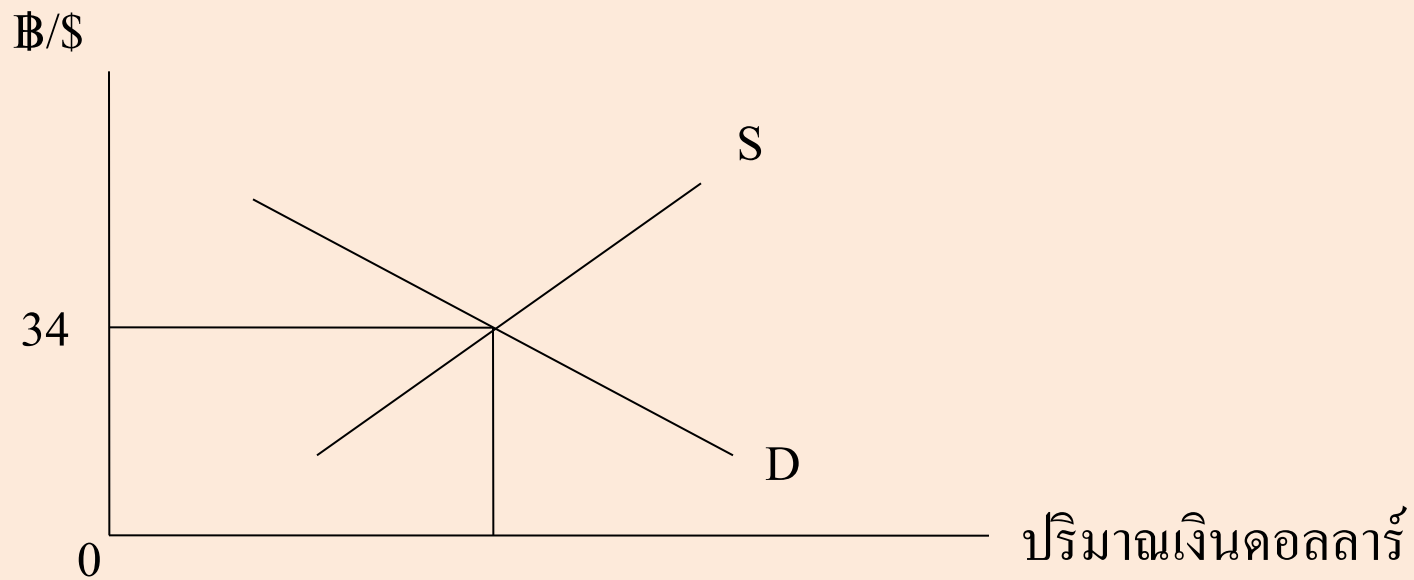
อุปสงค์ของเงินตราต่างประเทศ: ความต้องการเงินตราต่างประเทศเพื่อ
ดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยอุปสงค์ของเงินตราจะมีความสัมพันธ์กับ
อัตราแลกเปลี่ยนในทิศทางตรงข้าม

อุปทานของเงินตราต่างประเทศ: ปริมาณของเงินตราต่างประเทศที่มีอยู่
ซึ่งได้มาจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยอุปทานของเงินตรา
ต่างประเทศจะมีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนในทิศทาง
เดียวกัน

กิจกรรมที่ก่อให้เกิดอุปสงค์ของเงินต่างประเทศ เช่น การซื้อสินค้าและบริการจากต่างประเทศ, การชำระเงินกู้ต่างประเทศ, การลงทุนในต่างประเทศ, การท่องเที่ยวต่างประเทศ

กิจกรรมที่ก่อให้เกิดอุปทานของเงินต่างประเทศ เช่น การขายสินค้าและบริการไปยังต่างประเทศ, รายรับจากต่างประเทศ เช่น เงินจากต่างประเทศ, การลงทุนจากต่างประเทศ, การท่องเที่ยวจากต่างประเทศ, แรงงานไทยในต่างประเทศส่งเงินกลับมาให้ครอบครัว

อัตราแลกเปลี่ยนดุลยภาพ

ดุลการชำระเงินของประเทศ (Balance of Payments)

บันทึกทางการเงินเกี่ยวกับมูลค่าที่เป็นตัวเงินของรายการ
ทางเศรษฐกิจทุกชนิด ระหว่างผู้มีถิ่นฐานของประเทศนั้น
กับผู้มีถิ่นฐานของประเทศอื่น ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

รายการทางเศรษฐกิจ: รายการที่ก่อให้เกิดการโอนอำนาจความเป็น
เจ้าของสินค้าและบริการ และทรัพย์สินต่างๆ จากผู้มีถิ่นฐานของ
ประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง เช่น รายการทางการค้า
บริการ , การชำระหนี้ , การกู้ยืม , การลงทุน , การบริจาค

ผู้มีถิ่นฐานของประเทศ: บุคคล ห้างร้าน องค์กรธุรกิจที่พำนักอาศัยหรือมี
ภูมิลำเนาในประเทศอย่างเป็นทางการและเป็นปกติและเป็นการถาวร

ผู้มีถิ่นฐานของประเทศ (Residents)

รวมถึง ข้าราชการไทย นักศึกษา นักท่องเที่ยว และนักธุรกิจที่ไปทำงาน
ศึกษา ท่องเที่ยว และประกอบธุรกิจในต่างประเทศเป็นการชั่วคราว

ไม่รวม ห้างร้าน องค์กรธุรกิจ ธนาคารที่ดำเนินการอยู่ในประเทศไทย
แต่เป็นสาขาของต่างประเทศ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และ
สถาบันระหว่างประเทศที่มีสถานที่ทำกรอยู่ในประเทศไทย (UN,
NGOs, etc)

ดุลการชำระเงิน (Balance of Payments)

ประกอบด้วย 4 บัญชี คือ

1. บัญชีเดินสะพัด (Current Account)
2. บัญชีทุน (Capital Account)
3. บัญชีเงินโอนหรือเงินบริจาค (Transfer Account)
4. บัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ(International Reserve)

1. บัญชีเดินสะพัด (Current Account: CU)

บันทึกรายการสินค้าและบริการที่นำเข้าและส่งออกของประเทศ

- บันทึกสินค้าเข้าและสินค้าออก เรียกว่า ดุลการค้า (Balance of Trade)
- บันทึกรายการด้านบริการ เรียกว่า ดุลบริการ (Balance of Services)

2. บัญชีทุน (Capital Account: CA)

บันทึกรายการเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ประกอบด้วย

1. การลงทุนโดยตรง (Direct Investment)
2. การลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment)
3. เงินกู้ยืม (Loan)

ทุนระยะสั้น: การเพิ่มขึ้นหรือลดลง ของยอดเงินฝากธนาคารประเภท กระแสรายวันในต่างประเทศ ตลอดจนเงินกู้ที่ให้หรือได้รับ หรือ สินเชื่อทางการค้าที่ให้หรือได้รับ ที่มีกำหนดไถ่ถอนภายใน 1 ปี

ทุนระยะยาว: การลงทุน หรือเงินกู้ หรือหนี้สินต่างๆ ที่มีกำหนดไถ่ถอน เกินกว่า 1 ปี

3. บัญชีเงินโอนหรือเงินบริจาค (Transfer Account: TR)

บันทึกรายการเกี่ยวกับเงินบริจาค เงินช่วยเหลือ เงินที่ประเทศได้รับ
และที่โอนให้ต่างประเทศ

4. บัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ(International Reserve: IR)

บันทึกการเคลื่อนไหวของทุนสำรองระหว่างประเทศ ซึ่งการเคลื่อนไหว
เป็นไปเพื่อชดเชยความแตกต่างระหว่างยอดเงินตราต่างประเทศที่ได้รับ
และที่ต้องจ่ายไปจาก 3

บัญชีข้างต้น ประกอบด้วย

1. ทองคำ
2. เงินตราต่างประเทศสกุลหลัก (\$, เยน , ยูโร, ฯลฯ)
3. SDRs (Special Drawing Rights) : สิทธิถอนเงินพิเศษ

การบันทึกรายการในดุลการชำระเงิน

- ถ้าประเทศได้รับชำระเงินตราต่างประเทศ จะมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ลงบัญชีทางด้านเครดิต
- ถ้าประเทศต้องชำระเงินตราต่างประเทศ จะมีฐานะเป็นลูกหนี้ลงบัญชีทางด้านเดบิต

โดยผลรวมของ 3 บัญชีแรก คือ $CU + CA + TR = IR$

- ถ้ายอดเครดิตมากกว่าเดบิตแสดงว่า ดุลการชำระเงินเกินดุล(Surplus Disequilibrium) : รับเงินตราต่างประเทศ > ที่ต้องจ่ายออกไป, เงินทุนสำรองระหว่างประเทศจะเพิ่มขึ้น
- ถ้ายอดเดบิตมากกว่าเครดิต แสดงว่า ดุลการชำระเงินขาดดุล(Deficit Disequilibrium) รับเงินตราต่างประเทศ < ที่ต้องจ่ายออกไป, เงินทุนสำรองระหว่างประเทศจะลดลง

Ex. การลงบันทึกบัญชีดุลการชำระเงินแบบ Double Entry

- ไทยส่งออกชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ไปขายใน EU มีมูลค่า 100 ล้านดอลลาร์
- ไทยส่งข้าวไปช่วยเหลือเฮติ มีมูลค่า 20 ล้านดอลลาร์
- บริษัทกระทิงแดงไปลงทุนใน USA มีมูลค่า 500 ล้านดอลลาร์
- บริษัท Mercedes Benz มาตั้งโรงงานในไทย มีมูลค่า 800 ล้านดอลลาร์
- กองทุนบริหารความเสี่ยงใน USA มาลงทุนในตลาดหุ้นไทย มีมูลค่า 250 ล้านดอลลาร์
- ไทยบริจาคเงินช่วยเหลือ 2 ล้านดอลลาร์
- นักธุรกิจไทยกู้เงินจากคูเวต 80 ล้านดอลลาร์
- นักท่องเที่ยวไทยใช้จ่ายในต่างประเทศ มีมูลค่า 300 ล้านดอลลาร์
- นักท่องเที่ยวต่างชาติมาท่องเที่ยวในไทย มีมูลค่าใช้จ่าย 1200 ล้านดอลลาร์
- ธนาคารแห่งประเทศไทยขายทองคำแท่ง มีมูลค่า 50 ล้านดอลลาร์

มาตรการในการแก้ไขปัญหาการขาดดุลการชำระเงิน

1. การให้อัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงโดยเสรี (Free Fluctuating Exchange Rate)
2. การลดค่าเงิน (Devalue)
3. การควบคุมของรัฐบาล (Government Control)
 - การควบคุมปริวรรตเงินตราต่างประเทศ (Exchange Rate Controls):
ควบคุมการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ
 - การควบคุมการค้า (Trade Controls) เพื่อลดการขาดดุลการค้า เช่น การเพิ่มภาษีขาเข้าและค่าธรรมเนียมในการนำเข้า, การกำหนดโควต้าการนำเข้า, การส่งเสริมการส่งออก

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่ประเทศตั้งแต่สองประเทศขึ้นไปตกลงกัน เพื่อลด หรือยกเลิกข้อจำกัดทางด้านการค้าระหว่างกัน ทั้งด้านภาษีและไม่ใช่ภาษีศุลกากร

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจสามารถแบ่งระดับของความร่วมมือตามลำดับจากน้อยไปหามาก โดยลดอุปสรรคทางการค้าลงเรื่อยๆ หรือขยายระดับความร่วมมือกันให้กว้างขึ้น

รูปแบบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

1. เขตการค้าเสรี(Free Trade Area)
2. สหภาพศุลกากร(Customs Union)
3. ตลาดร่วม(Common Market)
4. สหภาพเศรษฐกิจ(Economics Union)

1.เขตการค้าเสรี(Free Trade Area) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุดระหว่างประเทศสมาชิก
การตกลงและยกเลิกภาษี รวมทั้งขจัดปัญหาหรืออุปสรรคทางการค้าให้แก่อันและกัน

2. สหภาพศุลกากร(Customs Union)

***มีข้อตกลง 2 ประการคือ

- ยกเลิกภาษีระหว่างกัน

- อัตราภาษีศุลกากรที่สมาชิกเรียกเก็บจากการนำเข้าสินค้านอกกลุ่มต้องเก็บในอัตราเดียวกัน

3. ตลาดร่วม(Common Market)

***มีข้อตกลง 3 ข้อ โดย 2 ข้อแรกเหมือนกับ
สหภาพศุลกากร แต่ที่เพิ่มคือ ให้สินค้า และ
ปัจจัยการผลิตต่างๆ เคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี

4. สหภาพเศรษฐกิจ(Economics Union)

***จะครอบคลุมสาระสำคัญทุกเรื่อง ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ โดยเป้าหมายสุดท้ายคือสมาชิกทุกประเทศต้องใช้นโยบายการเงิน และการคลังร่วมกัน ใช้เงินสกุลเดียวกัน เพื่อให้อัตราการแลกเปลี่ยนคงที่

งานที่มอบหมาย

1. APEC
2. AFTA
3. ASEAN

